

lesz, abban az értelemben, ahogy ezt a kifejezést Georges Roques használta: "becélt" kép, mely bizonyos részeket, fragmentumokat emel ki csupán, kontextusukat viszont elmosza, kitörli, vagy más módon teszi zárójelbe. A legtipikusabb példák erre a 70-es évek elején készült munkái, melyeken felnagyított testrészeket, illetve testrész-fragmentumokat úgy mutatott meg, mintha lövőrezen vagy a vadászpuska célzóján keresztül látnánk őket: sötét keretbe foglalva, kontextusuktól olyannyira megfosztva, hogy már-már felismerhetetlenek és azonosíthatatlanok. De ha jól megfigyeljük egyéb munkáit, az a benyomásunk, hogy általánosságban hasonló célja van a fotóba való utólagos beavatkozással is. Gondoljunk csak azokra az "önarcképeire", melyekről épp az arcot satírozta ki, hogy az összekulcsolt kezekre (ezoterikus kontempláció? ima?), esetleg a kabát szoborszerű gyűrődéseire terelje a figyelmet, vagy azokra a munkáira, melyeken fekete festékkel fújta le, tüntette el a neki tetsző részlet egész kontextusát.

De a kevésbé radikális beavatkozó gesztusai is hasonló célt szolgálnak. Amikor akár önarc-képeibe, akár a kezeiről készült fotókba színes ceruzával finoman belerajzol, vagy érzelmesen belesatíroz, célja megintcsak egyfajta phatikus kép. Olyan kép, mely nem növeli, hanem épp csökkenti a motívum amúgy is csöppnyi uralmát. (Mellesleg, Virilio szerint épp az ilyenfajta kép motívumát felejtjük el a leggyorsabban, mivel a kontextus híján lehetetlenné válik topografikus memorizálása.)

Baranyay sajátos önarc-képein nyilvánvalóan arra megy ki a játék, hogy megtalálja a motívum – önmaga – inkognitóját, de kezes képein is hasonló szándék tapasztalható. Amikor a kéz valamely részlete a legkevésbé is fenyegetőnek mutatkozik, Baranyay mintegy elválasztja viselőjétől, máskor meg mielőtt még a kézmozdulatban valami halvány szándékot föltételeznénk, a művész zöld vagy rózsaszín satírozással inti nyugalomra motívumát. A ceruzát tartó kezét pedig úgy mutatja, hogy lehetetlen eldönteni, most fejezte be a rajzolást (esetleg írást?) vagy épp hozzá akar fogni. Egyáltalán, még azt sem lehet megállapítani, akar-e egyáltalán valamit, vagy csak úgy ott van, minden cél, szándék és igyekezet nélkül.

Az a benyomásunk, hogy Baranyainak épp ez a "vegetatív", semmire vissza nem vezethető, formai – tehát esztétikai -gyenge jelenlét a célja. Természetesen a fotókat módosító Baranyay céljairól beszélünk, aki kezének minden hatalmát arra használja, hogy kezének képmását a hatalom minden jelétől, bármiféle célnak még a látszatától is megfossza. De mivel mégiscsak ugyanaz a személy az, aki módosít és aki módosul, akár így is fogalmazhatunk: kezének gesztusaival oltja ki ugyanazon kezének gesztusait. E paradoxális és küzdelmes folyamat végeredménye azonban mindig nyugodt, békés, kiegyensúlyozott világ benyomását kelti. A motívumokból pedig, különösen a kezekből, olyan fajta fiatalos erő sugárzik, ami csak a semmit nem akaróknak, az eszközlét fölé jutottaknak és még talán a mozdulatlan mozgatóknak adatik meg. Mindenesetere kedvünk támad felidézni Lao-Ce sorait:

"Az ég alatt a leggyengébbek
átfúrnak, ami legkeményebb:
mindenben fészke van a nemlétnek,
ereje a nem-cselekvésnek.
Szó nélküli tanítással
s a nem-cselekvés hatalmával
mi sem mérkőzhet e világban."

SEBŐK ZOLTÁN

Életvitel a főiskolán

Háztartásökönómia-életvitel szakos tanárképzés

A Nemzeti Alaptanterv kialakításakor, már 1991. tavaszán nyilvánvalóvá vált, hogy egy eddig az oktatásban nem szereplő műveltségterület, az életvitel, család, háztartástechnika új feladatokat állít a tanár- és tanítóképzés elé. Ezért fordult szakalapítási kérelemmel a nyíregyházi Bessenyei György Tanárképző Főiskola Technika tanszéke a Művelődési és Közoktatási Minisztériumhoz. Szakalapításra azért vállalkozunk, mert egyértelmű, hogy az említett műveltségterület megjelenése egy vagy több tantárgyat érint és jelenleg a főiskolákon nincs ilyen szakképzés.

A kezdet

A szakalapítás munkálatainak megkezdéséhez nagymértékben hozzájárultak azok a levelek is, amelyeket Dr. Kenéz Györgyné ny. főmunkatárs, tudományos tanácsadó küldött a főiskolák főigazgatóinak. Az egyik ilyen levél tartalmából idézek: "A MKM véleményeztette a Közgazdasági Vezető Kollégiummal a háztartásgazdálkodási, családellátó és egészségvédelmi ismeretek kötelező oktatásba való újrabevezetésére vonatkozó javaslatomat.

A szakértői fórum 1991. június 27-i állásfoglalása szerint az előterjesztésben szereplő ismeretkörök az életkori sajátosságok és a képzési irány figyelembevételével – *az iskolai élet minden szintjén* indokolt... "Minthogy a háztartási és családellátó ismeretek oktatása *már az ország egész területén folyik, de tanárképzés nélkül*, a tanárképzés megindítása és a továbbképzés megszervezése nem halasztható tovább".

E levél tartalma és a Művelődési és Közoktatási Minisztériumtól (továbbiakban: minisztérium) kapott újabb levél megerősített abban, hogy a szakalapítási kérelmet a tanszéki ülés jóváhagyásával Főiskolai Tanács elé vigyem, amely azt 1991. őszén elfogadta és felterjesztette a minisztériumnak. Ezzel egyidőben – minisztériumi felhívásra – főiskolánk elvállalta a "rendszergazda" szerepét is. Az események gyorsan követték egymást, novemberben létrejött egy olyan szakértői bizottság, amely az *életvitel-család-háztartás* műveltségkör egy-egy területének neves szakembereiből állt. E bizottság több ülésen foglalkozott a szakalapítási dokumentumok elemzésével, átdolgozási javaslatok születtek, amelyeket további szűkebb munkabizottságokban dolgoztak végleges formába. Így például a tanterv-tervezetet többször is átfarmáltuk. A kész anyagot a minisztérium a Tudományos Akadémiával is véleményeztette és a szakalapítást elfogadta. Az erről szóló határozatban ez áll: "A művelődési és közoktatási miniszter 1993. január 1-jei hatállyal...*a tanárképző intézményekben háztartásökonómia-életvitel szakos tanár* főiskolai szintű szakot alapít.

A szak indítása

A szakalapítást követően a Bessenyei György Tanárképző Főiskola vezetése úgy döntött, hogy a szakot az 1993-94. tanév kezdetétől indítja – tudomásul véve, hogy a minisztérium ehhez anyagi támogatással nem járul hozzá. A képzési idő nappali tagozaton (meghatározott szakpárban) 8 félév, posztgraduálisan, újabb diploma megszerzéséért 5 félév.

A szakindítás személyi feltételeinek megteremtésére a Nyíregyházi Főiskolák Egyesülése (DOTE Egészségügyi Főiskolai Kar, Mezőgazdasági Főiskola, Hittudományi Akadémia és a Bessenyei György Tanárképző Főiskola) kínálta lehetőséget használtuk ki. Gazdaságtan tanszékünk és Pszichológia tanszékünk egy-egy tárgy oktatását vállalta, Természettudományi tanszékcsoportunk is résztvesz az új képzésben. Több tantárgy oktatását a Technika tanszék végzi. Városunk egészségügyi, pénzügyi, kereskedelmi és vendéglátóipari szakközépiskoláiban jól felkészült tanári gárda van, így szükség szerint (átmenetileg) óraadókat közülük is választhatunk.

A *tárgyi feltételeket* tekintve abban bízunk, hogy a jövőben a minisztérium anyagilag is támogat majd. Az 1991. évi Világbanki Hitelpályázaton, *új szak indítása címen* elnyert összegből hozzávetőlegesen egymillió forintot fordíthatunk az alapvető felszerelésekre. Jelentős előnyt jelent, hogy a *Technika tanszéken* évek óta működnek különféle *háztartásgazdaságtani kötelezően választható speciális kollégiumok* a technika szakos hallgatói képzés részeként. Ezek megkívánták, hogy legyenek olyan laboratóriumok, amelyekben a képzés folyik. Ilyenek az *agrotechnikai laboratórium*, amelyben élelmiszer- és tápanyagvizsgálatok végezhetőek, a kisméretű *tankonyha* a hozzá kapcsolódó *étkezőhelyiséggel*, amelyeket a megnövekedett igénybevételnek megfelelően most bővítenek. Ezek adnak helyet a táplálkozástechnológiai és konyhai gyakorlatoknak valamint a táplálkozásban tantárgy oktatásának. A *textiltechnológia* labort szintén átépítik. A *háztartásgépesítés laboratóriumához* tanszéki szakmunkások segítségével készül a bútorzat, és a mosó és a vasaló helyiség. *Számítástechnikai laborunk* segíti az alkalmazott informatika tantárgy oktatását. A tanszékhez tartozó *agrokert* élő laboratóriumként funkcionál. Itt végezhetik a hallgatók a kerti munkákat, kerttervezési és kertépítési gyakorlataikat. A *botanikus kert* szintén jól szolgálja majd az új szakon folyó képzést is. Az anyagvizsgáló és anyagmegmunkáló laboratóriumok a különféle háztartási karbantartó és felújító munkák gyakorlataihoz adnak teret. Gyakorlóiskoláinkban a meglévő háztartástani szaktantermek alapfelszereléseinek bővítését tervezzük. Természetes, hogy ezen iskolákban szakvezetőként működő kollegák háztartásökonómia-életvitel szakos diplomával rendelkeznek majd.

Miért érdemes és szükséges a főiskolai képzés?

A Nemzeti Alaptanterv életbelépése után az *életvitel-család-háztartás* műveltségterület gondozásához, tartalmának és követelményeinek megvalósításához elemi és alapszinten *szaktanár kell*. Jelenleg is sokan vannak az iskolákban, akik e műveltségterülethez tartozó tantárgyak oktatását végzik, de szeretnék, ha szervezett továbbképzésekkel kezdve, *másoddiplomás kurzusokkal* folytatva minél többen szereznék *szakos tanári képesítést*. Ez azért is fontos, mert az iskolák nagy részében a jövőben sem frissen végzett szakos tanár fog oktatni és fennáll annak a veszélye, hogy képzett *szakemberek hiányában* az alapvető koncepció és a szakszerűség háttérbe szorul. Világosan kell látni, hogy a hetvenes években a tanárképző főiskolákon műszaki ismeretek és gyakorlatok vagy ,mezőgazdasági ismeretek és gyakorlatok szakokon illetve később a technika szakon végzett tanárok nem rendelkeznek szakképesítéssel e műveltségterület oktatására

A Nemzeti Alaptanterv elemi szintre (1-4. osztály), mint kezdő szakaszra technika és háztartási ismereteket tartalmaz különválasztás nélkül. Ezért fontos, hogy a tanítóképző főiskolákon szorgalmazzák a háztartástan szakkollégiumot. Egy a közelmúltban rendezett felsőoktatási technika-tanári tanácskozáson a békéscsabai *Kőrösi Csoma Sándor Főiskola* ilyen irányú képzésével is megismerkedhettünk. A hatfél éves kurzus tartalmaz, ezért az itt végzett tanítóknak mindenképpen javasoljuk a háztartásökonómia-életvitel szakos tanári képesítés megszerzését is.

Végül azok számára, akik kételkednek, ajánlom *Zsolnai József: A magyar közoktatás minőségi megújításának szakmai programja* című dolgozatát (Iskolakultúra 2. 1992. 6-7. 120-127. valamint 134-147. oldalak). Ebben, a javasolt *kötelező tantárgyak* és tevékenységek c. táblázatban a 10-16 éves korosztály számára a háztartástan c. tantárgy is szerepel; a *kötelezően választható, osztályzáshoz kötött tantárgyak* és tevékenységek sorában pedig a 10-16 éveseknek a mindennapi élet kultúrája, a termelés, fogyasztás, kereskedelem, a munka világa és a technikai rendszerek című tárgyak találhatók.

Bízom benne, hogy a főiskolák a következő években élni fognak a szakindítási lehetőséggel. Szeretném, ha igazak lennének Széchenyi szavai:

“Egy ember semmi,
Széthúzó sokaság még kevesebb,
Csak az egysoron állók jelentenek valamit.”

BÁGYI PÉTER

Matematikai börze A németországi MUED mintájára

A következőkben szeretnék nagyon röviden bemutatni egy Németországban lassan 15 éve működő matematika tanárokból, és oktatási szakemberekből álló társaságot.

1977-ben jött létre néhány a hagyományos matematika tanítással, és saját magával elégedetlen tanár kezdeményezésére Heinz Böer vezetésével Észak Rajna-Vesztfália (Nordrhein-Westfalen) államban egy MUED (Mathematik Unterrichts Einheiten Datei, azaz: Matematika Oktatási Egységek (csomagok, információk) néven bejegyzett társaság.

A következő ma is aktuális célokat tűzték maguk elé 15 éves töretlen fejlődés, gazdag tapasztalatok, és szép eredmények birtokában.

Az oktatás valóságát egyedül pedagógiai programokkal, elszigetelt elméleti és gyakorlati újításokkal nem lehet megváltoztatni, ehhez közös erőfeszítések szükségesek. Ezeket óhajtja a MUED koordinálni és kezdeményezni. A megvalósítást három fonalon képzelik el:

- sokoldalú kommunikációval,
- közös alkotással, és
- oktatási tanácsadással.

A kommunikáció igénye. A matematikaoktatással elégedetlen tanárok többnyire magányos harcosok, akik lassan felőrlődnek az elszigeteltségben, mozgásterük beszűkülésében. A MUED fontos eszköz ennek a hatásnak a leküzdésében. A sokoldalú kapcsolatok éltetik a fantáziát, felébresztik az önálló kezdeményezőkedvet, és erősítik a tetterőt. Közösen kívánnak dolgozni azoknak a feltételeknek a megteremtéséért, amelyek ahhoz szükségesek, hogy a következők-